

Beszámoló a kémiatanári mentorrendszer első évéről és javaslatok a folytatásra

Dr. Szakmány Csaba

2024. szeptember

I. BEVEZETÉS, ELŐZMÉNYEK

Bár manapság a kémiatanári pálya nem túlságosan vonzó a fiatalok számára, és évről évre egyre nagyobb mértékű visszaesés mutatkozik az ilyen szakra jelentkezők és azt elvégzők számában, az elhivatott fiatal tanároknak mégis fontos lenne szakmai támogatást nyújtani a kezdő évek nehézségeihez. Ugyanakkor egyre nagyobb számban vannak, akik vegyész(mérnöki) vagy más, kutatói végzettség birtokában megszerzik a kémiatanári diplomát is, és elsősorban a családi élettel való összeegyeztethetőség miatt ezen a pályán folytatják munkájukat.

Mindkét féle képzéshez tartozik szaktárgyi tanítási gyakorlat és egyéni összefüggő iskolai gyakorlat, melynek során a hallgatók egyetemi gyakorlóiskolákban és partneriskolákban tehetnek szert első tanítási tapasztalataikra. Ezek a szakmai gyakorlatok rendkívül fontosak és nélkülözhetetlenek a tanárrá válás szempontjából, azonban a legtöbbször időhiány miatt, számos olyan helyzetet nem tudnak átélni a tanárjelöltek, amikkel munkájuk során találkozni fognak. Így ezekre a helyzetekre sem tudnak a gyakorlat során felkészülni. Amikor pedig első tanári évükben, gyakornokként bekerülnek a „mélyvízbe”, hirtelen nem is tudnak kitől támogatást, szakmai segítséget kérni. A jelenlegi tanárhiányos állapotok közepette az sem ritka, hogy ők az egyetlen kémia szakos tanárok az intézményben. A kijelölt mentor a legtöbb esetben nem szakos kolléga.

Megfigyelhető, hogy sok pályaelhagyó tanár van a gyakornokok között. Jópáran nem teszik le a Pedagógus 1. fokozathoz szükséges minősítő vizsgát, sőt, sokan vannak, akik még a három hónapos próbaidő alatt, tanév közben távoznak az intézményből.

Megítélésünk szerint, ennek egyik fő oka a tapasztalatlanság, az egyedülhagyottság érzése. A vegyészből kémiatanárrá magukat átképző kollégák élettapasztalata megvan, de szakmai téren ők is az egyetemet frissen elhagyók nehézségeivel küzdenek. Hisszük, hogy rendszeres szakmai mentorálással, vezetéssel a pályakezdő tanárok nagyobb számban maradnának meg hivatásukban, illetve nagyobb elszántsággal, magabiztossággal indulnának neki pályájuknak. Ezért hoztuk létre programot a pályakezdő tanárok mentorálására.

II. A PROGRAM SZERVEZÉSE, INDÍTÁSA

A pályázatot először a mentorok toborzására hirdettük 2023 júliusában, majd a mentoráltaknak augusztusban. Szeptemberben zajlott le a mentorok és mentoráltak kiválasztása, szakmai (kémiatanárokból álló) bizottság által, ők egyben ki is alakították a beadott pályázati anyagok alapján a mentor-mentorált párokat.

A mentoroktól fényképes szakmai önéletrajzot kértünk és egy olyan motivációs levelet, melyben leírja, miért szeretne mentor lenni ebben a programban, milyen képességei, tapasztalatai vannak e téren. Kértük, hogy írják meg, hogy saját megítélésük szerint milyen területeken tud segítséget adni a leendő mentoráltaknak, az alábbi négy lehetőségből melyikben venne részt szívesen, több is megjelölhető volt:

- teljesen pályakezdő, fiatal tanárok mentorálása (a napi iskolai rutin kialakítása is a mentorálás része);
- versenyfelkészítésben, érettségire készítésben, szakkör, diák kutatások, egyéb tehetséggondozásban való segítség;
- informatikai kompetenciák fejlesztésében való segítség;
- szakmódszertani spektrum színesítésében való segítség (beleértve a 21. századi tanulást és tanítást is).

Olyan mentorokat kerestünk, akik nagy szakmai tapasztalattal rendelkeznek, de ráérnek és szívesen foglalkoznak a pályakezdőkkel. Akiknek van mondanivalójuk, de akik nem gondolják, hogy csak az ő módszereik helyesek. Akik nem azt akarják megtanítani, hogyan „kell” kémiát tanítani, hanem akik segítenek, hogy a mentoráltak kialakíthassák a saját tanári személyiségüket, módszereiket. Olyan, akinek sok tapasztalata van, de jártas a 21. századi pedagógiai módszerekben is (vagy legalábbis nyitott rá), aki tud a mentoráltak módszertani eszköztárának színesítéséhez hozzájárulni. Olyan tanárt, aki hajlandó és képes saját maga is fejlődni. Vártuk, fogadtuk nyugdíjas kémiatanárok jelentkezését is.

A mentoráltaktól szintén szakmai önéletrajzot és motivációs levelet kértünk, melyből a szakmai zsűri számára kiderül, hogy a jelentkező miért gondolja szükségesnek a mentorálást, és az előbbieken felsorolt területek közül melyik(ek)ben kér mentorálást.

A beérkezett pályázatok száma meglepetést okozott előzetes várakozásainkhoz képest. Arra számítottunk, hogy viszonylag kevés mentor, és viszonylag sok mentorált fog jelentkezni, melynek majd az lesz a következménye, hogy egy mentornak akár több (a kiírás szerint

legfeljebb három) mentorálttal is foglalkoznia kell, míg a mentoráltak közül lesz, aki nem fog tudni bekerülni a programba. A valóságban ez azonban éppen fordítva történt. Az elsőként meghirdetett mentori pályázatra nagy számban (36 fő, ebből egy férfi, 35 nő) kaptunk anyagokat. Mentoráltak mindössze 7 fő jelentkezett (mindannyian nők). Így végül 7 mentor-mentorált párral indítottuk el a programot egy jelenléti-online hibrid találkozó formájában szeptember végén.

A mentoráltak alacsony számú jelentkezésén sokat gondolkodtunk, és ez az, amin a következő évben, években javítani szeretnénk. A lehetséges okok:

- kevés pályakezdő kémia tanár van összesen az országban;
- a pályázatot kémia tanári diplomával rendelkezőknek hirdettük meg, nem „kémia tanító tanároknak” (a kettő jelenleg nem ugyanaz!);
- új volt a pályázat, először került meghirdetésre, így nem került elég sok pályakezdő tanár látókörébe a felhívás;
- sok helyen valóban előfordul, hogy egy pályakezdő kémia tanár az egyetlen kémia tanár egy iskolában, ő maga nincs még feliratkozva a Kémia tanári Hírlevélre és nem volt idősebb kollégája, aki felhívja rá a figyelmét;
- a pályakezdő tanárok gyakran megijednek a rájuk háruló rengeteg feladattól (sok órájuk van, általában őket bízzák meg az iskolában feladatokkal, pl. osztályfőnökség, gyermekvédelem, diákönkormányzat stb.) és nem mertek még havi egy-másfél órányi további elfoglaltságot elvállalni, pedig ez pont segítség lett volna nekik.

Mindezek lehetséges megoldására jelen beszámoló végén teszünk javaslatot.

III. FORMA

A program nyitóeseményén bemutatkozással kezdtünk, megismerték egymást a mentor-mentorált párok. Ezt a hibrid forma bizonyos esetekben kissé nehezzé tette, ezért a jövőben mindenképpen jobb lenne, ha az első találkozás jelenléti, élő lenne (esetleg utazási támogatással).

Ezen az alkalmon megbeszéltük a mentorprogram lényegét, célkitűzéseit, megállapodtunk néhány szabályban, hogy senkinek se legyen megterhelő a részvétel. Ugyanakkor meghagytuk mindenki szabadságát, hogy mentor és mentorált egyetértésben, de úgy szervezzék a programot, ahogy az nekik a leghasznosabb, legkényelmesebb lesz.

A mentori megbeszélések alapvetően online konzultáció, videobeszélgetés formájában történtek a földrajzi távolságok miatt. Gyakoriságként átlagosan havonta 1 (a tanév során összesen 8-10) alkalmat kértünk, ezt a párok szükség szerint alakították. Egy-egy foglalkozás időtartama kb. 1-1,5 óra volt. A konzultációk időpontjának megbeszélése az ő feladatuk és kötelességük volt. Mindkét félnek jelzési kötelezettsége volt, ha a 2. megbeszélt időpont is meghiúsult a másik fél hibájából, illetve 2 hónapja nem volt konzultáció.

A találkozóról szöveges beszámolókat kértünk a mentoroktól, de igyekeztünk, hogy ne legyen megterhelő az adminisztráció, ugyanakkor a program vezetői pontos képet kapjanak a mentorálás alakulásáról.

A konzultációs alkalmakhoz ajánlottunk egy „napirendet”, elkerülendő a parttalan csevegést, panaszkodást. Ez vezette a beszélgetést, hogy az a mentorált számára minél hasznosabb legyen, a mentor számára pedig irányítja gondolatmenetét, biztosítja a konzultáció időben történő lezárását. A napirend javaslata volt kezdésnek egy „hogyan vagy?”-kör; önreflexió az elmúlt időszakra, jó és rossz dolgok (sikerek és kudarcok) felsorolása; kérdések, dilemmák felsorolása; adott aznapi téma megbeszélése (ld. később); rövid- és középtávú célok megfogalmazása. Kértük, hogy a mentorok is készüljenek kérdésekkel, ne mindig a mentornak kelljen kitalálni a következő foglalkozás témáját.

Javasolt időbeosztással, tematikával nem akartuk megkötni a résztvevők kezét, de kínáltunk a mentoráltaknak és a mentornak is olyan témaköröket, amiket a konzultációk során érdemes érinteniük. Ezek között vannak általános pedagógiai, módszertani témák és vannak tantárgyspecifikus, kémiához kötődőek. A mentorok és mentoráltak egybehangzó véleménye szerint hasznos volt ez a tematika, mert a mentoroknak segített, hogy miben adhatnának segítséget, a mentoráltaknak pedig abban, hogy miből kérdezzenek (amire maguktól esetleg nem is gondolnának).

A tanév végi visszajelzések alapján az idei tanévre frissíteni, bővíteni fogjuk ezt a tematikát.

IV. TEMATIKUS SEGÉDLET A MENTORÁLÁSI MEGBESZÉLÉSEKHEZ

Az első évben használt tematikus segédletet, tájékoztatásul, teljes terjedelmében közöljük az alábbiakban:

Jelen gyűjtemény a teljesség igénye nélkül, gondolatébresztőként kínál mentornak és mentorálnak témákat, kérdéseket, melyeket a mentorálási folyamat során érdemes lehet átbeszélni. Természetesen nem elvárás (nem is lehetséges) minden kérdést érinteni egy év alatt, hanem a mentorált szükségleteinek megfelelően érdemes válogatni ebből, illetve természetesen más témák is érinthetők.

1. TERVEZÉS

Hogyan lesz a tanulási-tanítási folyamat tervezett?

A tananyag elrendezése a tanévben, évfolyamonként

Mit tanítsunk és milyen mélységben?

Mire helyezzük a hangsúlyt?

Hogyan tudjuk a tananyagot adaptálni az adott diákcsoporthoz?

Életkori sajátosságok és figyelembevételük

Tanítsunk-e feladatmegoldásokat?

Tanmenet, helyi tanterv, pedagógiai program, országos kerettanterv, NAT

Tanmenet készítése

Óratervezés: a tanóra felépítése, óravázlat készítése

Nehéz fogalmak, anyagrészek, témakörök

Pedagógus I. fokozatot célzó eljárásra való felkészülés, portfólió készítése

2. MÓDSZEREK, MUNKAFORMÁK

Frontális oktatáson kívüli lehetőségek

Diákok aktív, önálló munkavégzését segítő lehetőségek

Konkrét ötletek, jó gyakorlatok, feladatok, feladatlapok

Többféle témánál is alkalmazható jó módszerek

Okostelefon használata a tanulásban-tanításban

Egyéb digitális lehetőségek

21. századi tanulás formái

3. TÁBLAKÉP, FÜZETVEZETÉS

Mit írjunk a táblára?

Hogyan használjuk a táblát úgy, hogy az hasznos kísérelője legyen az óra menetének?

Mit írjanak a diákok a füzetbe?

Mire érdemes odafigyelni a táblán és a füzetben?

Hogyan tanítsuk meg a diákokat jegyzetelni?

4. ÓRAVEZETÉS

Milyen legyen az óra kerete? Kell-e „Osztály vigyázz!” az óra elején és végén?

Milyen legyen a tanár megjelenése, hanghordozása, habitusa?

Hogyan alakítsunk ki jó munkaléggkört az órán?

Motiválás

Dicséret

Fegyelmezés: mikor és hogyan?

Hogyan adjunk instrukciókat a diákoknak?

Hogyan tegyünk fel kérdést jól?

Hogyan kezeljük a diákok helyes, hiányos ill. részben vagy egészben hibás válaszát?

Hogyan tanítsuk a számítási feladatok megoldását?

Mikor, milyen és mennyi házi feladatot adjunk? Hogyan ellenőrizzük? Hogyan értékeljük?

Hogyan szankcionáljuk a hiányát?

5. A TANÓRA ELŐTT ÉS UTÁN

Hogyan készülünk fel egy tanórára?

Mit vigyünk magunkkal egy órára?

Milyen segédanyagokat készítsünk?

Milyen a jó feladatlap? Hogyan készítsünk olyat?

Milyen szemléltető anyagokat használjunk?

Milyen szakmai forrásanyagok állnak rendelkezésre: tankönyvek, kiegészítő ismeretek (szakkönyvek), ismeretterjesztő anyagok, folyóiratok, webes anyagok, szakmódszertani források?

Az óra utólagos értékelése, önreflexió: hogyan értékeljem magam? Mi alapján döntsem el, hogy mit csináljak legközelebb is így, mit másképp?

Naplóbeírás, adminisztráció

6. TANÁR-DIÁK KOMMUNIKÁCIÓ

Milyen legyen a tanár-diák viszony? Barátkozó? Távolságtartó? Hierarchikus?

Hogyan tudunk jó, közvetlen kapcsolatot és kommunikációt kialakítani a diákokkal?

Hogyan tud kialakulni egy kölcsönös tiszteleten alapuló jó viszony a tanár és a diákok között?

Hogyan tartsunk kapcsolatot a diákokkal tanórán kívül? E-mail? Messenger?

7. SZÁMONKÉRÉS, DOLGOZAT

Dolgozattípusok

Mikor írassunk dolgozatot?

Mi kerüljön bele egy dolgozatba?

Milyen szempontok szerint válasszunk feladatokat?

Hogyan lesz egyforma nehézségű az A és B csoport dolgozata?

Mennyi időt szánjunk a dolgozat megírására?

Hogyan fogalmazzuk meg jól, egyértelműen a feladatokat?

Mikor, hogyan írassunk témazáró dolgozatot? Szükséges-e egyáltalán? Mi kerüljön bele?

Hogyan készítsük fel rá a diákokat?

A dolgozat megírásának levezénylése: instrukciók, odafigyelést igénylő körülmények

A dolgozat javítása: mire hány pontot adjunk? Mit írjunk rá a dolgozatra? Hogyan osztályozzunk?

Miket mondjunk el a dolgozat kiosztásakor?

Milyen egyéb lehetőségei vannak a számonkérésnek?

8. KÍSÉRLETEK, SZERTÁR

Mikor és milyen kísérletet mutassunk be?

Inkább tanári bemutató vagy tanulói kísérletet válasszunk? Mikor melyiket?

Hogyan készítsük elő a kísérleteket? Mire kell odafigyelni?

Mire ügyeljünk a kísérletezés során?

Tippek és trükkök a gyors előkészítésre és elpakolásra

Hogyan rendezzük be / tartsuk rendben a szertárt?

Honnan szerezzünk be olcsón és egyszerűen eszközöket és vegyszereket?

9. TEHETSÉGGONDOZÁS, FELZÁRKÓZTATÁS

A tehetséggondozás lehetőségei és fajtái a kémia területén

Hogyan tartsunk szakkört? Kiknek? Milyen tematikával?

Kémiaversenyek

Versenyfeladatok megoldása, felkészítés a versenyre

Tudományos diákkutatások lehetőségei

A tanár mint mentor

Hogyan segítsünk a lemaradó diákoknak?

10. ÉRETTSÉGI

A közép- és emelt szintű kémia érettségi felépítése, formája

Hogyan tervezzük meg a kémia fakultáció egészét illetve évenkénti bontásban?

Milyen tankönyveket, feladatgyűjteményeket válasszunk?

Hogyan motiváljuk a diákokat (az elején és menet közben)?

Milyen források, segédanyagok állnak rendelkezésre?

Mit várjunk el a diákoktól? (Feladatmegoldás, produktumok, füzetvezetés stb.)

Milyen módszerek célravezetőek az érettségire felkészítésben?

A közép- és emelt szintű érettségi felépítése, formája, jellemzői

Felkészítés az írásbeli feladattípusokra

Felkészítés a szóbelin elvégzendő kísérletekre

Felkészítés a szóbeli feleletre

Tennivalók közép szintű érettségi vizsgáztatójaként (írásbeli és szóbeli): írásbeli javítása, szóbeli tételsor összeállítása, szóbeli érettségi menete, felelet értékelése.

11. KÉMIA ÉS A DIGITÁLIS VILÁG

Digitális tudástárak, honlapok mint forrásanyagok (különös tekintettel a tanseged.hu-ra)

Hogyan tudjuk a diákok önálló tanulását, tudásépítését segíteni internetes forráskeresési és -feldolgozási feladatokkal?

Prezentáció: mikor és hogyan alkalmazzuk? Milyen a jó prezentáció? Hogyan segítsük a diákokat jó prezentáció elkészítésében?

Digitális szemléltetési lehetőségek: mit mutassunk be élőben, mit animáció/videó formájában? Milyen a jó videó? Milyen digitális modelleket mutassunk be?

Digitális tudásellenőrzés: Google Forms, Kahoot!, Quizizz, learningapps.org stb.

Hogyan készítsünk a szövegszerkesztővel igényes feladatlapot, segédanyagot?

12. LELKI EGÉSZSÉG, KIÉGÉS

Hogyan tudunk szakmailag fejlődni?

Hogyan értékeljük reálisan a saját munkánkat? Milyen szempontok mérvadók?

Milyen rövid-, közép- és hosszútávú célokat fogalmazzunk meg magunknak?

Milyen módon tudunk kapcsolatba kerülni más iskolákban tanító kollégákkal? Milyen programok, szakmai szervezetek vannak erre?

Konferenciák, találkozók, szakmai programok

Hogyan lehet a munkát és magánéletet, családi életet szétválasztani?

Hogyan tudjuk a tanári kiégést elkerülni?

Kihez fordulhatok segítségért, támogatásért?

A kollégák részéről az alábbi témakörökben érkezett javaslat a tematika bővítésére:

- tanegységek, új témák bevezetésének, felépítésének, áttekintésének lehetőségei;
- hangsúlyok, összefüggések, lényeges részek kiemelése egy-egy témakörben;
- tantervi követelmények, kimeneti követelmények egy-egy témakörben;
- az egyes évfolyamok, iskolatípusok jellegzetességei, különbözőségei;
- diákok motiválása, módszertani fogások;
- problémás helyzetek, „problémás diákok” kezelése;
- iskolai helyi tantervösszeállítási ötletek, tapasztalatcsere, javaslatok;
- együttműködési lehetőségek kollégákkal iskolában, városi szinten, országosan;
- generációs jelenségek, problémák, megoldási lehetőségek;
- a változó világ kihívásai és azokra adható megoldások;
- IKT eszközök szakszerű és hasznos alkalmazása;
- mesterséges intelligencia a kémiaoktatásban;
- kémiás humor (viccek, szöviccek, mémek, videók);
- pályaorientáció lehetőségei, módszerei;
- saját, hiteles tanári személyiség kialakítása, azonosulás a tanári szereppel;
- diákok önálló munkájának, érdeklődésük kielégítésének lehetőségei (laborlátogatások, diákkutatások stb.);
- kiégés ellen: hogyan érezze jól magát egy tanár?
- tantárgyközi integráció, interdiszciplinaritás;
- tanulástechnika, tanulásmódszertan, milyen tanácsokat adjunk a diákoknak?;
- a számonkérés formái, sokféleségének lehetőségei;
- projektmunkák készítése és azok mások számára láthatóvá tételének lehetőségei.

V. A PROJEKT LEFUTÁSA

A nyitóalkalmat követően elkezdődött a párok munkája, melyről a mentori beszámolók nyújtottak némi képet. A program zárása előtt, áprilisban szintén tartottunk egy hibrid találkozót, melyen már többen vettek részt élőben, s ez jót is tett a rendezvénynek. A beszélgetés rendkívül pozitív légkörben zajlott, a mentorok és mentoráltak is lelkesen számoltak be arról, hogy milyen sokat ad nekik a program. Volt, aki meg is jegyezte, hogy milyen kár, hogy egy tantestületben nem ilyen pozitív, motiváló légkör uralkodik általában. A programon felkért előadóként, hozzászólóként részt vett Markovics Ákos, a Pécsi Tudományegyetem szakmódszertani oktatója, kémia tanár, aki megosztotta a résztvevőkkel saját ötleteit, tapasztalatait, ezzel is motiválva a kollégákat.

VI. VISSZAJELZÉSEK

A kémia tanári mentorprogram zárásaként egy 13+1 kérdésből álló online kérdőív segítségével kértünk visszajelzéseket a résztvevőktől, melyet 11-en töltöttek ki. Általánosságban elmondható, hogy a mentorok és mentoráltak is pozitív élményekről számoltak be. Több mentor is megfogalmazta, hogy neki is sokat adott a program, s az utolsó kérdésnél sokan köszönetüket fejezték ki, hogy a program részesei lehettek.

A következőkben teljes egészében közöljük a kérdőív kérdéseit és válaszait.

1. Megítélésed szerint miért hasznos a program a mentoráltaknak? (Mentorként és mentoráltként is fogalmazd meg!)

Érdekes megismerni más iskolákban felmerülő problémákat, fiatalabb kolléga gondolkodását, problémáit.
Úgy gondolom, hogy bátran fordulhat bárminemű problémájával a mentorához. Ezen problémák lehetnek: kémia tanításával, tanulói magatartási, motiválási problémákkal, kollégákkal való együttműködéssel kapcsolatosak. Én, mint mentor nemcsak módszertani, hanem érzelmi kérdésekben is segítettem a mentoráltamat.
Sok új, már kipróbált módszer átvétele, szélesebb látókör, új ismeretségek, szakmai eszmecsere (suliban kívül, ha egyedül vagyok szakos...?), innováció, megújulás, a szakma iránti még nagyobb elhivatottság, a gyógyszergyárba való betekintés, csupa pozitív.... Mobillaborban való részvétel: voltak a sulinkban és januártól én is csatlakozom a Monori Tanker iskoláiban:)
Könnyebb egy tapasztaltabb tanár segítségével forrásokat találni a tanításhoz és a módszertani és problémakezelési segítség is nagyon hasznos.
Kell a segítség és iránymutatás, hasznos praktikák megosztása.
Segítséget nyújt az évközbéli problémákra. Könnyebben és szívesebben kér segítséget egy ilyen viszonyban a mentorált, mint akár a saját tantestületében, mivel ott vagy nincs is több kémia szakos, vagy a leterheltség miatt nincs idő rá.
Hasznos ötleteket, tanácsokat hallhat, megbeszélheti szakmai élményeit, tapasztalatait.
A kis iskolában, izoláltan működő kémiatanárok kapcsolatban maradhatnak a szakmával, nagyobb rálátást kaphatnak az átlagos képességekről. A közösséghez tartozás erősíti a szakmai elhivatottságot.
A sok bizonytalanságban van egy biztos kapaszkodó, ahol bátran lehet tanácsot kérni. A kémiát jellemzően nem tanítja túl sok tanár egy tantestületben, tehát az ember szinte egyedül van ott a problémáival, itt meg segítséget kap. A mentor új nézőpontja és már az, hogy az ember megfogalmazza valakinek a gondját, már beindítja a megoldás megtalálásának folyamatát és a kreativitást. A kiegészítés ellen is jó, hogy az ember nincs egyedül.
Tapasztalatátadás, menetközben felmerülő problémák megoldására tanácsadás, motiválás
Hétköznapi és specifikus osztályon és iskolán belüli oktatási problémák megoldási mechanizmusairól, azok hatásosságáról lehet sok mindent megtudni.

2. Milyen élményeket kap(hat) a programban a mentor? (Mentorként és mentoráltként is fogalmazd meg!)

Kihívás, hogy tudok-e megfelelő tanácsot, ötletet adni, módszert ajánlani. Milyen visszajelzést kapok, hogyan sikerült megoldani a helyzetet
Új szemléletet a diákok problémái iránt
Az 1. válaszban leírtak mind élményhez juttattak, nem mellesleg egy kiváló kollégával ismerkedhettem meg, akivel fogom továbbra is tartani a kapcsolatot, még barátság is lehetséges.
Mindenki más módon próbál kedvet csinálni a kémia tanuláshoz. Sokszor a mentorált ötletei is lehetnek hasznosak a mentornak, nemcsak fordítva ☺ Érdekes lehet látni, hogy más iskolákban mik a tapasztalatok és hogy működik egy másik intézmény. Kevés a pozitív visszajelzés manapság minden tanár számára. Látni, hogy egy tanács mennyit segít és az adott tanácsokért kapott köszönet feltöltheti a mentort is.
Sikerélményt kapott tőlem, mert a tanácsait megfogadtam és visszaigazolást is adtam neki.
Egy másik ember gondolkodásának megismerése. Jó érzést, hogy segíthet. Tapasztalást, hogy érdemes segíteni. Újszerű problémák megismerése, megoldásának kigondolása.
Tapasztalhat új pedagógiai ötleteket, meglátásokat, gondolatokat. Segíteni öröm.
A mentor megerősödhet szakmai kompetenciáiban. Lelkesedést kaphat a pályakezdőktől. Tanítási filozófiáját a mentorált kérdései mentén újra fogalmazhatja önmagának is.
A másik gondjain át a saját munkáját is átgondolja és ötleteket kaphat. Neki is lesz egy társa, akivel közösek a gondjaik.
Készültem és vártam Noémivel való beszélgetéseket. Örömmel követtem tanári programjának megvalósulását, együtt örültem sikereinek.
Szélesebb lesz a látóköre az újgenerációs pedagógusjelöltekről.

3. Hogyan, mivel tudnánk elérni, hogy jövőre még több mentorált jelentkezzen?

<p>Több hallgató kellene a természettudományos szakokra, aki el is végzi azt és tanítani is akar. Kisebb óraszámokban kellene tanítani. Nagyobb tanári szabadságra volna szükség, hogy kreatívnak érezhesse a pályakezdő ezt a munkát.</p>
<p>Úgy vélem, hogy ha egy nyári üzemlátogatással egybekötött promóciós nappal, amik kifejezetten pályára frissen vagy max 5 éven belül beléptetteknek szólna. Instán, tik-tokon, facebookon hirdetve. Végző soron iskolatitkárokhoz is eljuttatva (bár ott elakad gyakran a hír, hiszen első szűrők).</p>
<p>A jó hírt visszük, tankerületi szinten próbálok beszámolóval kedvet csinálni a többi kémiantanárnak. Behívni őket a Hírlevelekbe, szakmai nap, továbbképzés... meghirdetése, Az Egis látogatóközpont reklámozása, MobilLabor órák kihasználása...</p>
<p>Népszerűsíteni lehetne a programot akár az eddigi résztvevők segítségével is.</p>
<p>Egyetemi hallgatói csoportokban megosztani a felhívást, a már tanítási gyakorlaton részt vevő hallgatók számára is.</p>
<p>Kapcsolat felvétel az egyetemekkel akár már a hosszú tanítási gyakorlat közben, meg lehetne szólítani a hallgatót.</p>
<p>Az egyetemeken személyesen kellene megszólítani a végzős hallgatókat. Az elérhetőséget (reklámot) mindennapos szinten jelezni lehetne (az iskolákban is).</p>
<p>Nehéz kérdés. Egyértelmű a túlterheltség ami a fő oka annak, hogy kevesen jelentkeznek. A még egy valami plusz vállalásának nincs divatja, nincs hozzá szabad vegyérték. Nagyon jó, hogy mentoráltként nem kaptam igazi plusz dokumentációs, beadandós plusz terhet a programtól. Ez mindenképp kihangsúlyozandó! Az egyértelmű plusz segítségként, személyre szabott támogatásként, szabad időkerettel valógazdálkodás hangsúlyozása hozhat áttörést. A kommunikáció, talán az átnevezés pályázat név helyett valami lezserebb hívószó megtalálása talán merészebbé tenné a következő generációt.</p>
<p>Hirdetni az iskolákban, megkeresve a vezetőséget vagy a munkaközösség-vezetőket. A tematika elküldése felkelti az érdeklődést. Lehet rendezvényt is szervezni a kémia tanároknak valamilyen témában és ott hirdethető lenne.</p>
<p>Egy vállalkozás az első évben ritkán sikeres, hasonló pr munkával, a jó hír terjedésével talán több tanár kedvet kap, hogy mentorált lehessen. Egyetemi szakvezető tanárok, tanácsadók kulcsemberek lehetnének a program népszerűsítésében.</p>
<p>Szélesebb körű hirdetés, tanárképző egyetemek bevonása. A mentorálás akkreditált tanártovábbképzéssé való alakítása.</p>

4. A mentor-mentorált párok kialakításánál milyen szempontokat vegyünk figyelembe?

Hogyan csináljuk, hogyan ne csináljuk?

Szerintem a jelenlegi kiválasztási folyamat megfelelő. Esetleg a mentoráltak maguk választhassanak a mentorok pályázatainak alapján.
Nekem nagyon szimpatikus volt az életkorban való közelség és a hasonló iskolatípusban a tapasztalat vagy annak hiánya. Nyilván legkönnyebb a földrajzi elhelyezkedéshez való igazítás lehetne, hogy gyakran lehessen találkozni. Mat-kémiásként szívesen fogadtam kémia-angolos kolléganőt, hiszen a másik szakunk különbözősége engem is inspirált arra, hogy ne tekintsek mindent egyértelműnek.
Nálunk tökéletes volt...A képzetesebb a képzetesebbel, lehet hogy mester tanár ne gyakorolnának legyen a mentora... esetleg földrajzi közelség is a több találkozásra, hasonló érdeklődési kör...
Az eddigi szempontok szerintem jól működtek 😊
Nekem ez teljesen megfelelt, meg vagyok elégedve a mentorommal.
Nekem szerencsém volt. Nagyon hasonló habitusú, munkabírási mentorlátat kaptam. Igény felmérés alapján.
Mindenképpen egyeztetni kell a pedagógiai / szakmai célkitűzéseket.
Nekünk jól jött a fizikai, szakmai közelség, az iskoláink hasonló gondolkozásmódja a tehetségek, tanulásszervezés és innovációk területén. Talán az iskola jellege, profilja lehet igazán mérvadó. Saját tapasztalatom ez. Az alternatív vonal, a versenystálló, a nyolcosztályos gimnázium stb. (Nem tudom mik voltak a szempontjaitok eddig.)
Azonos iskolatípus és korosztály.
A mi párosításunk tökéletes volt. Noémi olyan területen dolgozik, ahol én nagyon otthon éreztem magam. Értettem problémáit, tapasztalatait.
A szakokat figyelembe véve tökéletes volt a párok kialakítása.

5. Jó-e a küldött tematika? Mit tegyünk még bele? Mit alakítsunk rajta?

Igazából nem sorvezetőként használtuk, hanem eseteket beszélünk meg, felmerülő problémákat igyekeztünk, megbeszélni, megoldani.
Szuper a tematika.
Nekünk bevált, a mentén haladtunk végig a tanév során.
Ez a tematika nagyon jó, a mentor/mentorált utána úgylis a saját igényeire szabja.
Szerintem jó így, bár a végén már nem a tematika alapján haladtunk.
Számomra megfelelő volt. Inkább segítség, mert a tematikánkat inkább az élet írta, és mindig olyan témákban dolgoztunk, amit aktuálisan a meg kellett oldani, hiszen én egy komplett mentort kaptam, akinek már nagy szakmai tapasztalata volt a tanításban.
Szerintem jó, mindketten ezt végignézve tettünk egymás felé aktuális témajavaslatokat.
Mi egy közös kísérletezős workshop jellegű alkalmat tartottunk a mentorommal, mivel a fizikai közelség engedte. Az nagyon hasznos találkozás volt!
Szerintem jó!
Igen, a tematika jó. Volt kellő szabadságunk volt a témák összevonására. Választhattunk, hogy melyiket tartjuk szükségesnek részletesen megbeszélni. Voltak olyan témák is, amelyeket kihagytunk, hisz a mi munkánkban nincs szerepe.
A tematika rendben volt.

6. Miben volna szükség irányításra az Alapítvány részéről akár mentornak akár mentorálnak; akár a program elején akár menet közben?

Nem hiszem, hogy szükség lenne
Határidők megszabása nekem nagy segítség
Semmiben
Nehéz kérdés. Nagyon hasznosak lennének a személyes találkozók és a tananyagok, ötletek megosztása, ahogy az már többször felmerült. De számomra egyre inkább úgy tűnik, hiába értünk ebben sokan egyet, a leterheltség ezt nem teszi lehetővé.
Többszöri találkozó szervezése.
A mostani helyzetben nem érzem, hogy többet tudatok volna segíteni. Nekünk a szabadidő hiánya nehezítette a munkánkat. Jó volt a személyes találkozás és beszélgetés az elején, mi a második találkozón személyesen nem tudtunk találkozni, de jó volt a többiek tapasztalását megismerni. Talán közös szakmai programokkal lehetne.
Szerintem a tematika egy iránymutatás.
Mivel ez egy nagyon sajátos igényekre épülő program, ebből kifolyólag nehéz központilag mindenkit érintően hozzájárulni.
Köszönöm, hogy újra lett gondolva a mentorálásom. Így már működött!
Mi ezt nem vettük igénybe.
Nem tudok ilyet írni

7. Mennyire volt könnyű megszervezni a találkozót? Inkább a havi fix időpont vagy az alkalomról alkalomra történő megbeszélés volt könnyebben megszervezhető?

Nagyon nehéz volt. Kisgyerekes édesanya délután nehezen ér rá. A faktos órák délután vannak, ami még nehezebbé teszi az egyeztetést. Volt betegség, gyerek betegsége, délutáni tanítás, kirándulás....Igyekeztünk fix időpontot találni, de sokszor át kellett tenni.
Havi fix nem jött össze nálunk, hiszen amikor felmerült a probléma akkor beszéltünk. Igyekeztem az elején jobban bekerülni a mentoráltam mindennapjaiba, majd megbeszéltük, hogy 2 hetente keresem, vagy keressen, ha problémája van. Rugalmasság nálunk szuperül működött
Fix és ahhoz tartottuk magunkat. Fontos a rendszeresség és időben akartunk végezni kényelmesen, az év végi hajrá előtt. Precíz beszámoló leadása fontos! Abból mindenki tanul!
Nálunk a fix időpont működött (közös lyukas óra)
Fix időpont vagy online verzió a legalkalmasabb.
Alkalomról alkalomra, mert mindketten elég elfoglaltak és leterheltek voltunk, vagyunk, így inkább tanítási szünetre, estére estek a megbeszélések.
Aktuálisan jelentkezünk egymásnál időpont-egyeztetésre.
Nálunk az előre megbeszélt fix időpontok működtek az alkalomról-alkalomra történő rugalmas változtatásokkal. Minden alkalom végén megbeszéltük, hogy a következő fix időpont működőképes lesz-e vagy módosítsuk. Egyfajta keretet adott a rendszeresség, erre szükségünk is volt a hektikus tanári életben.
Nem volt könnyű, mindig addig leveleztünk, amíg végre lett egy metszés a szabadidőben, jellemzően esténként, többször vasárnap.
Először nehéz volt, de amikor megtaláltuk a fix időpontot, igyekeztünk rugalmasan, de ragaszkodtunk a hétfő délután 15.15-től kezdődő beszélgetésekhez.
Számomra az alkalomról alkalomra történő megbeszélés.

8. Elegendő volt-e a 10 megbeszélés?

Valószínűleg, de folytatható.
Többnyire igen. Talán 2-vel toldottuk meg úgy, hogy azon a héten, amikor beszéltünk több napon keresztülis kerültek elő problémák
Igen
Sajnos nem volt még lehetőségünk tízszer beszélni.
Igen
Szerintem igen. Ha igény volt rá, m telefonon, e-mailben és messengeren is kommunikáltunk.
Igen. Én szeretném, ha esetleg a kapcsolat maradna, de ez majd úgy is formálódik a jövőben.
Szaktanárként aktuális problémák mentén sokáig tudunk beszélgetni, de 10 alkalom során a mentor főbb tapasztalatai, iránymutatása átadható.
Mi kevesebbnél járunk, kéthetente jó lett volna végig az évben valami fixebb rendszerben, de így is nagyon hatékonyak voltunk!
igen, pont jó
Igen

9. Mennyire volt egyenletes a megbeszélések eloszlása a tanévben?

7. Pontban leírtak miatt nem egyenletes
Egyenletessé tettük
Nálunk nagyon
Jól sikerült elosztani.
Részünkről alkalomadtán volt megbeszélés, mert rengeteg teher (portfólió) volt a vállamon.
A későbbi kezdés miatt nekünk nem volt egyenletes. Ha volt egy verseny, érettségi stb. akkor gyakoribb volt.
Figyeltünk arra, hogy 2-3 hetenként keressük egymást. Természetesen egy-egy nagyon leterhelt időszakhoz - megbeszélve - igazodtunk.
Mi kétheti rendszerességgel többnyire egyenletesen osztottuk el a találkozókát. Májusra már nem maradt energiánk a kapcsolattartásra. Talán októbertől áprilisig érdemes tervezni az aktív időszakot.
A találkozásunktól egyenletes volt. Az érettségi időszaka kicsit megakasztotta.
Egyenletes volt, előre terveztünk, egy-két alkalommal más programok miatt csúsztattuk, de rendben volt.
Igyekeztünk hónaponta szervezni.

10. Mennyire volt lehetséges vagy éppen megterhelő a kommunikáció két találkozó közti időben? Sikerült ebben egymással megegyezni és ehhez tartani magatokat?

Nem nagyon, inkább gyűjtöttük a problémákat a találkozóra.
Mindenben, így ebben is rugalmasak voltunk.
Mindig tartottuk és rugalmas volt minden Mindketten precízen álltunk ehhez a kérdéshez. Talán egyszer sem volt lemondás vagy halasztás.
Időnként betegség vagy plusz iskolai elfoglaltság miatt voltak apró nehézségek.
Sikerült úgy beszélnünk, hogy minden jól menjen.
Ha kellett a segítség, akkor arra programoztuk a találkozót.
Igen.
Nálunk a találkozók közti kommunikáció nem volt jellemző. A szakmai kérdések nem nyúltak ki a keretből, csupán az operatív egyeztetések zajlottak ezen kívül.
Közte nem kommunikáltunk.
Messenger segítségével naprakész volt a kommunikáció, egyáltalán nem volt megterhelő.
Ha volt SOS helyzet, akkor emaileztünk.

11. Hiányzik-e a személyes találkozás, vagy jó az online?

Jó lenne az online, ha az iskolai internet jól működne. A személyes találkozó a távolság és az időhiány miatt nem megoldható.
Hiányzott a személyes
Személyes jobb lenne
A mi esetünkben nagyon nehéz lenne gyakran személyesen találkozni, ezért az online mellett állok.
Mindkettő kell. Párszor személyesen, de többször online.
Jó online, de biztos hatékonyabb is lehetne személyesen, vagy a mélysége lenne más a kapcsolatnak.
Szerintem ez most így jó volt (online). Időben sokkal egyszerűbb. A kamera persze szükséges
Mi az első és utolsó alkalmat személyesen töltöttük. Plusz előtte az Egisben történő indítás során is sokat tudtunk beszélgetni, ismerkedni. Nekem ennyi személyesség kellett. Így könnyebb volt aztán már online szót értenünk.
Kicsit hiányzott, főleg az elején, de nagyon jól működött online is!
A beszélgetés során jó volt egymást személyesen is látni.
Számomra az online kényelmesebb és megszervezhetőbb volt.

12. Fontosnak tartod-e, hogy a program év eleji indításánál mindenképp legyen ott személyesen a mentor és a mentorált is?

Nem feltétlen
Igen
Igen
Ha van rá lehetőség, igen.
Igen!
Igen, nekünk segített.
Ismerkedésnél praktikus. Mi nem találkoztunk személyesen: nem volt probléma.
Nekem az ismerkedés miatt jó volt, hogy jelen volt a mentorom is. A közösségépítés online nehézkes. Néhány százaléknál online tagot esetleg elbírhatsz a rendszer, de kisebb eséllyel válnak a szakmai közösség, az élmény, a kapcsolatok részévé.
Igen, jó lenne, de nem tudom, hogy férne bele hétköznapi...
Ha lehet igen, de nem kizáró ok az együttműködésre.
Nem tudtam résztvenni a személyes találkozókon, de nincs hiányérzetem miattuk.

13. Az évközi, félidős programnak milyen tematikát javasolnál?

Tankönyvek, segédeszközök, érettségi, versenyek, alapképzés vagy/és felvételire felkészítés. Van-e értelme a heti egy órás tantárgynak? Anyag és eszköz hozzáférés.
Beszámolók, ötletbörze más mentorpárokkal, módszertani megújuló előadás/ beszélgetés
Szakmai továbbképzés? Gyakorlatban hasznosítható tudás. Kiállítók, workshop?
Egyelőre továbbra is a személyes tapasztalatok megosztását. Esetleg időnként lehetne olyan online meetingeket szervezni, ahol egy konkrét, sokunkat érintő, aktuális problémát járunk körbe.
Motiválás (tanár-diák), pályán tartás lehetőségei
Szakmait mindenképpen, amiben mentor és mentorált is fejlődik. Illetve valami élménnyel összekötve, még motiválóbb lehetne.
Mivel én nagyon küzdöttem az idő-, és energiaháánnyal, ezért most csöndben maradnék :-)
Egy közös alkotásnak lehetne ereje. Akár egy játék, egy differenciált tanóra, egy kirándulás, projektnap, kooperatív csoportmunka, valami hasznos, profin felhasználható modern, mai tartalom gyártására én nyitott lennék. A magas szakmai minőség, a közös gondolkodás erőt ad büszkévé tesz, motivál. Egy ilyen katalizáló alkalom, amikor többen dolgozunk, megoszlanak a terhek, van idő, nincs időkényszer, vannak társak kreatívvá tesz. Szerintem mindenki ezt szereti, szeretné csinálni, ha van ideje. Ez egy ajándék lehetne magunktól magunknak és az egész kémiatanári közösségnek.
Helyzettől függ, válasszon mindenki szabadon, éppen mi a legégetőbb.
Az év elején nem tudtam résztvenni, a technika akadozott, de ez nem a szervezők miatt volt. Az évközit jónak és megerősítőnek éreztem.
Oktatásügyi előadásokat például.

+1. Ide írhatod, ha bármilyen gondolatod van a kémiatanári mentorprogrammal kapcsolatban és a fentiekben nem érintetted.

Köszönöm, hogy részese lehettem a programnak.
Köszönjük a lehetőséget és bízom a további sikeres együttműködésben! A nyárra aktív pihenést és remek kikapcsolódást kívánok!
Köszönöm, hogy részt vehettem benne, számomra nagyon motiváló társaságot ismerhettem meg. Illetve szerintem személyes kapcsolatokat is szereztem.
Nagyon jónak tartom, ha kialakulna egy olyan szakmai élő közösség, ahol mindenkinek fontos a kémia tanítása (diák szakmai tudásának megalapozása, bővítése), és erről tud beszélgetni, tud segíteni a másoknak. (Ehhez jelen kell lenni a mindennapi történésekben.) Ehhez idő és energia kell.
Köszönöm, segített!
Köszönöm, nekem tökéletes volt! Elnézést a késői válaszáért, de a spamek között csak most találtam meg a kérdőívet.

VII. JAVASLATOK A KÉMIA TANÁRI MENTORPROGRAM FOLYTATÁSÁVAL KAPCSOLATOSAN

A kollégák fenti, illetve évközbeni folyamatos, továbbá az áprilisi találkozón adott visszajelzései alapján elmondható, hogy a mentorprogram már ebben az első, kísérleti évben is sikeres volt. A résztvevők (mentorok és mentoráltak) számára hasznos volt, nem volt megterhelő, a mentoráltak valódi segítséget kaptak tapasztaltabb kollégáiktól. Az indulásnál kihirdetett keretek megfelelőek voltak, illetve a résztvevők kellő rugalmassággal tudták azt úgy alakítani, hogy mindkét fél számára kényelmes legyen.

Mindezek alapján a programot mindenképpen érdemes folytatni, bővíteni, meghirdetni a következő tanévre is. Mentoráltak számára célszerű most kiírni újra a pályázatot. Új mentorokat ezúttal nem pályáztatnánk, hiszen az előző évben sok érdeklődő jelentkezést kaptunk. Fel kell mérni, hogy közülük ki vállalja a részvételt.

A pályázati kiírásban érdemes még jobban hangsúlyozni, hogy a mentorált számára ez semmilyen plusz terhet, beszámolót, beadandót nem jelent, hanem kizárólag támogatást, segítséget. Valószínűleg ez könnyebbséget jelent a pályázók számára.

A mentor-mentorált párosításokat idén is a szakmai bizottság végezni a korábbi szempontok szerint, figyelembe véve a kollégáknak a kérdőívben adott válaszait is. Igyekezni fogunk idén is a leginkább hasznos párokat kialakítani, de értelemszerűen figyelni kell majd év közben a visszajelzéseket.

A tematikus segédletet a kollégák visszajelzése és saját ötleteink alapján bővítjük, alakítjuk a program indítására.

TARTALOMJEGYZÉK

I. Bevezetés, előzmények	1
II. A program szervezése, indítása	2
III. Forma	4
IV. tematikus segédlet a mentorálási megbeszélésekhez	5
V. A projekt lefutása	10
VI. Visszajelzések	10
VII. Javaslatok a kémiatanári mentorprogram folytatásával kapcsolatosan	23
Tartalomjegyzék.....	24